

Zestaw ćwiczeń.

1. Metaplan.

Dlaczego mieszkańcom Globalnego Południa żyje się gorzej niż mieszkańcom Północy? Zastanów się i zapisz swoje przemyślenia.

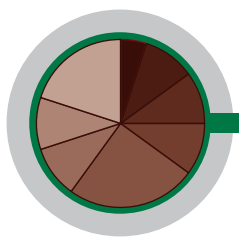
Jak jest?	Jak powinno być?	Dlaczego nie jest tak jak być powinno?	Co zrobić aby było tak jak być powinno?	
			Niezależne ode mnie	Zależne ode mnie
...	...	...	...	...

2. Gra symulacyjna „Filizanka kawy”.

Celem gry jest pokazanie uczestnikom jakie dochody pozyskują określone grupy zawodowe zajmujące się uprawą i dystrybucją kawy w handlu tradycyjnym i poprzez Sprawiedliwy Handel. Do zabawy dołączony jest tekst z informacją o największych producentach kawy i warunkach jej uprawy.

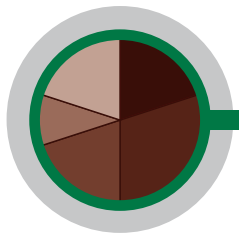
Zasady gry:

1. Uczestników gry dzielimy na 8 grup. Każda z nich będzie grała odmienną rolę zgodną z opisami na kartkach, które losuje każda grupa.
2. Każda z grup zastanawia się jaki procent dochodu ze sprzedaży filizanki kawy powinna otrzymać za wykonaną pracę przy jej produkcji i dystrybucji.
3. Wyniki każdej grupy ze sprzedaży 1 filizanki kawy osoba prowadząca grę zapisuje na przygotowanym wcześniej przez uczestników rysunku kawy. Łączna suma wyników wszystkich grup powinna wynosić 100%.
4. Jeżeli łączna suma wszystkich grup będzie większa lub mniejsza niż 100% osoba prowadząca grę proponuje uczestnikom negocjowanie między sobą dochodu.
5. Podsumowanie: Uczestnicy gry analizują proponowane dochody poszczególnych grup. Osoba prowadząca informuje, że taki dochód może otrzymać rolnik z filizanki kawy w przypadku tradycyjnego handlu.

Tradycyjny handel:

rolnik 5% → **handlarz (pośrednik skupujący)** 10% → **pośrednik z zapleczem technicznym** 10% → **eksporter (handlowiec międzynarodowy)** 10% → **osoba importująca kawę** 25% → **firma wypalająca** 10% → **hurtownik dystrybutor** 10% → **sklepikarz (detalista)** 20%

Alternatywny handel – Sprawiedliwy Handel:

rolnik 20% → **spółdzielnia** 30% → **eksporter (handlowiec międzynarodowy)** 20% → **firma wypalająca** 10% → **sklepikarz (detalista)** 20%

Opisy na kartkach:

Grupy zawodowe:

→ **Rolnik** – jesteś rolnikiem produkującym kawę; krzewy kawy dają owoce po 5 latach od wsadzenia! wymagają one ciągłej opieki i specjalnych warunków do dobrego wzrostu; nieodpowiednia temperatura, czy zbyt małe

opady wpływają na jakość ziaren; za ziarna gorszej jakości dostaniesz mniej pieniędzy; ziarna kawy dojrzewają w różnym czasie; zrywasz je ręcznie, bardzo uważnie wybierając tylko te, które są wystarczająco dojrzałe.

- **Handlarz (pośrednik skupujący)** – skupujesz kawę od rolników w twojej okolicy; ponieważ są to zwykle rolnicy posiadający małe plantacje, więc jeździsz od jednego do drugiego rolnika skupując kawę; nie masz odpowiednich maszyn do suszenia kawy i jej łuskania, więc swój zysk dzielisz z jeszcze innym pośrednikiem, który ma odpowiednie techniczne zaplecze.
- **Pośrednik z zapleczem technicznym** – kupujesz kawę od handlarza, posiadasz odpowiednie maszyny do suszenia kawy i jej łuskania; kawę pakujesz w worki i sprzedajesz eksporterowi.
- **Eksporter** – skupujesz kawę od pośredników i sprzedajesz ją importerom.
- **Osoba importująca kawę** – masz dużo pracy, najpierw kupujesz kawę od eksporterów, potem musisz ją przewieźć do kraju; jest to długa podróż statkiem; twoja kawa wędruje do kraju, gdzie będzie konsumowana; już na miejscu przekazujesz kawę do firmy wypalającej.
- **Firma wypalająca** – kawa jest wypalana w specjalistycznych piecach, a następnie pakowana; wypaloną i zapakowaną już kawę przewożysz do hurtowni, którym ją sprzedajesz.
- **Hurtownik (dystrybutor)** – sprzedajesz kawę detaliście – sklepikarzowi.
- **Sklepikarz (detalista)** – sprzedajesz kawę, którą kupujesz u dużej firmy importującej; opłacasz czynsz za lokal, jak również musisz zatrudnić osobę, która stoi za ladą.

Najwięksi producenci kawy na świecie według danych Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa w 2005 roku to: Brazylia, Wietnam, Indonezja, Kolumbia, Meksyk, Indie, Etiopia, Gwatemala, Honduras oraz Uganda.

Kawowiec jest niedużym, wiecznie zielonym drzewem lub dużym krzewem o wysokości 3 metrów. Kwitnienie krzewu zaczyna się w 3 roku życia rośliny. Dojrzewanie owoców trwa 8-12 miesięcy. Owocem kawowca jest pestkowiec czerwony, czarny, czarno-niebieski, rzadko żółty, wielkości wiśni, z dość soczystą, jadalną owocnią. W każdym owocu znajdują się 2 ziarna kawy. Dobrej jakości plony osiąga krzew w wieku 8 lat. Średniej wielkości krzew rocznie rodzi owoce odpowiadające 0,7 kg palonej kawy. Krzew daje największy plon przez 15-20 lat, przy dobrych warunkach nawet dłużej. Ziarna kawy z krzewu zbierane są ręcznie, ponieważ nie dojrzewają wszystkie w tym samym czasie. Zerwane owoce są myte, suszone, łuskane i sortowane. Do suszenia potrzebne są ogromne cementowe bloki, a do łuskania ręczne lub mechaniczne młyny, usuwające zewnętrzną część ziarna. Niektórzy farmerzy nie mają takich urządzeń i z tego powodu uzależnieni są od zewnętrznej pomocy. Zielone, niepalone ziarna kawy pakowane są przez farmerów do worków i odbierane przez pośrednika. Pośrednik ocenia ziarna pod względem smaku, klasyfikuje je ze względu na jakość, a następnie wywozi je do portu. Najczęściej ich pośrednik jest jedynym w najbliższej okolicy i farmerzy muszą godzić się na warunki oferowane przez niego. Zapłatę za ziarno otrzymują przy odbiorze, jest to zapłata poniżej ceny rynkowej. Najczęściej nie mają dostępu do bieżących informacji o cenach na rynku i muszą się godzić na to co zaproponuje im pośrednik. Farmerzy są bardzo uzależnieni od swojego pośrednika, który może odpłatnie dostarczyć im transport i udzielić kredytu. Jest to dla wielu farmerów uprawiających pola, których nie są właścicielami, bardzo ważne, ponieważ banki takim farmerom odmawiają pożyczek. Pośrednicy więc często trudnią się podwójnym zajęciem: skupują kawę i pożyczają pieniądze na procent, nawet bardzo wysoki.

Źródło: Materiały różne, Grupa eFTE Warszawa, www.efte.org

3. Gra „Targ afrykański”.

Zabawa ma na celu przybliżenie uczniom zwyczajów panujących na targu, zapoznanie z życiem i kulturą Afrykańczyków oraz poznanie produktów lokalnie uprawianych w krajach Afryki.

Czas trwania: 40 minut.

Środki dydaktyczne: slajdy ze zdjęciami targu wyświetlane podczas każdego pytania zadawanego uczniom, materiały przyniesione przez uczniów jako przedmioty handlu (owoce, warzywa, ubrania, produkty spożywcze przetworzone, wyroby rękodzieła i inne).

Zasady gry:

1. Wprowadzenie do zabawy – 10 minut.

Ekonomia handlu – narodziny handlu i jego funkcje w życiu codziennym, sposoby funkcjonowania i praktyczne handlowanie.

2. Organizacja gry handel – uczniowie siadają w kręgu, każdy ze swymi towarami.

Osoba prowadząca stawia pytanie: Na czym polega handel?

Scenka: Dwie osoby wchodzą w relacje ekonomiczne – jedna sprzedaje, druga kupuje.

Wnioski: Handel polega na wchodzeniu we wzajemne relacje – ważny jest moment kontaktu i przeświadczenie o wzajemnym zysku.

Osoba prowadząca stawia pytanie: W jaki sposób sprzedający i kupujący określają wartość swojego towaru?

Pieniądże Afryki: Uczniowie wymieniają znane waluty krajów Afryki.

3. Jaką funkcję spełnia targ w życiu mieszkańców wsi?

Przewidywana odpowiedź:

→ Targ jest miejscem nie tylko handlu, ale również okazją do towarzyskich spotkań.

→ Jest wydarzeniem społeczności lokalnej, miejscem wielu imprez, popisów czy nawet obrzędów, rozrywkę.

→ To ludzie różnych kultur (skansen ludzki).

→ To miejsce, gdzie można skorzystać z różnych usług, czas, ludzie, wymiana informacji, lokalne produkty, rynek zbytu i zaopatrzenia dla miejscowej ludności.

4. Podział uczniów na grupy w zależności od produktów przyniesionych do sprzedania.

5. Określenie grupy sprzedającej i kupującej oraz dodatkowy podział na strefę sprzedających kobiet i mężczyzn, np. kobiety sprzedają żywność, garnki, a mężczyźni przedmioty metalowe, ubrania, lekarstwa, mięso – asortyment produktów pokrywa się z podziałem świata na męski i żeński wraz z odpowiadającymi temu podziałowi zajęciami.

6. Podsumowanie: Każda grupa szykuje krótką wypowiedź na temat handlu (określenie miejsca targowego, przestrzeni, czasu trwania, relacji handlowej dwóch osób w określonym czasie i miejscu).

Krótki opis targu:

„Targowiska to najciekawsze i najbarwniejsze miejsca w afrykańskich wioskach. Można tu dokonać wielu interesujących obserwacji. Szczegółowe poznanie tego, czym się handluje na targu daje pełne wyobrażenie o potrzebach i możliwościach produkcyjnych kraju, o rolnictwie, hodowli, rybołówstwie, warunkach życia ludności, strojach, transporcie, rzemiośle i sztuce, a nawet o poziomie nauczania. Jest to żywa i kolorowa księga kultury. Plac targowy wypełniony jest przylegającymi do siebie niedbale skleconymi drewnianymi budkami, daszkami wspartymi na żerdziach, szalasami, namiotami. W każdej z wydzielonych części można nabyć określone przedmioty lub skorzystać z różnych usług.”

© Anne-Francoise Taisne

4. Puzzle „Jedna globalna korporacja w USA związana z systemem żywnościowym”.

Puzzle „korporacja” mają ukazać globalną sieć powiązań agrobiznesu w produkcji żywności w skali międzynarodowej.

Polecenia:

1. Nauczyciel dokonuje podziału klasy na 4-osobowe zespoły.

2. Każdy zespół wybiera lidera grupy, który losuje 1 z elementów pociętej mapy konturowej, czyli kontynentu z naniesionymi numerami.

3. Uczniowie w zespołach na podstawie numerów z karty pracy zapoznają się z zakładami produkcji i przetwórstwa oraz siecią biur handlowych korporacji.
4. Liderzy poszczególnych grup biorą te elementy i podchodzą na środek sali, gdzie wspólnie dokonują złożenia całego puzzla – mapy konturowej z naniesionymi numerami.

Uczniowie wyciągają wnioski w oparciu o własne informacje: podają jakie zagrożenia dla bezpieczeństwa żywności na świecie niesie coraz większa koncentracja produkcji skupiona w rękach coraz mniejszej ilości firm i drobnych gospodarstw wiejskich.

Źródło: Norberg-Hodge H., Merrifield T., Gorelick S., „Lokalna żywność. Lokalne alternatywy dla globalnych korporacji rolnych”, Wydawnictwo „Zielone Brygady”, Kraków 2007

LEGENDA:

Jedna globalna korporacja w USA związana z systemem żywnościowym.

Korporacja ta posiada między innymi zakłady produkcji i przetwórstwa:

- 1 – Przetwórnice pomarańczy w Brazylii, Pakistanie i USA.
- 2 – Fabryki w Chile produkujące soki z przeznaczeniem na rynki USA, Europy i Japonii.
- 3 – Zakłady przetwarzające kopry na Filipinach.
- 4 – Przetwórnice orzechów laskowych w Turcji.
- 5 – Młyny pszenicy i kukurydzy w Ameryce Północnej, Ameryce Łacińskiej i w Europie.
- 6 – Młyny i wytwórnie słodów w USA, Indiach, Argentynie, Belgii, Kanadzie, Chinach, Francji, Niemczech, Holandii i Hiszpanii.
- 7 – Młyny zbożowe w USA i Wielkiej Brytanii.
- 8 – Przetwórnice soi, słonecznika, winogron, orzechów ziemnych, inu, palmy, bawełny w USA, Ameryce Łacińskiej, Europie i Azji.
- 9 – Zakłady zajmujące się odziarnianiem bawełny w Tanzanii, Zimbabwie i Malawi.
- 10 – Przetwórnice kakao w Holandii i Brazylii oraz na Wybrzeżu Kości Słoniowej.
- 11 – Przemysłowe hodowle bydła oraz przetwórnice wołowiny i wieprzowiny w USA.
- 12 – Fabryki pakujące mięso, dostarczające mrożoną oraz świeżą wołowinę do hurtowni i sklepów w USA, Kanadzie, Australii i Hondurasie.
- 13 – Zakłady produkcyjne i przetwórcze drobiu i jajek w USA, Wielkiej Brytanii, Francji, Hondurasie i Tajlandii.
- 14 – Kopalnie i przetwórnice soli kamiennej w USA, Australii i na Karaibach.
- 15 – Kopalnie fosforanów i fabryki nawozów sztucznych na sprzedaż w Ameryce Północnej i Południowej oraz w Europie.

Oprócz produkcji i przetwórstwa, korporacja zajmuje się także handlem i posiada sieć biur handlowych w USA, Ameryce Łacińskiej, Europie, Afryce, Azji i na wybrzeżach Pacyfiku.

Towary, którymi handluje między innymi korporacja obejmują:

- 16 – Tłuszcz zwierzęcy, zarówno jadalny, jak i niejadalny, pochodzący z zakładów mięsnych w USA i sprzedawany w Algierii, Brazylii, Kolumbii, Egipcie, Korei, Meksyku, Holandii, Hiszpanii i Wenezueli.
- 17 – Nierafinowany i biały cukier sprzedawany z biur w Minneapolis, Paryżu, Genewie, Hongkongu, Meksyku, São Paulo i w Moskwie.